

מהני ומצטרף בהי היתרים שלו :

סו' צ"ד. ע"ד שא' חייט אחד הלך באמצע השבוע לכפר למלאכתו ובאמצע היום אמר שילך לביתו על שבת והלך לביתו וסמך לקה' הלך איש אחד מכפר אחר שהי' בקה' בבית המרחץ ופגע לחייט זה ושאלו החייט אם יבא לביתו בה"ש ואמר שיבא שיש עדיין שהות ואח"כ סיפר על' אחד שהחייט ביקש ממנו להעבירו דרך המים שהולך סביב העיר ולא רצה ולבסוף נאבד החייט וחפשו אותו ולא מצאו ואחר ה' חדשים מצאוהו מושכב סמוך לכפר על רקק מים עם כל בגדיו וניכר שהי' מושכב בתוך המים כמה בגדים שעליו כמעט נפסדו ונרקבו וכשמצאוהו הי' פניו נשתנה ונפוח וכשהביאו לעיר והניחו אותו בבית אמרו כמה אנשים שהניפוהו הלך וניכר שהוא הוא יש להם סימנים בזקנו ובשערות גם בבגדים יש סימנים מובהקים בט"ק גם בכתונת שהכתונת שלבש על שבת ועל הכתונת נכתב שמו ועדיין הי' הכתונת עליו עם הסימן ניכר היטב גם הי' חגור תחת בגדיו רימידיל של עור שהכל יודעין שהוא שלו ולפ"ד יכולין להחיר אותה כי לפי המבואר שבגדים שאין עשויין להשאל' כמו חמור וכליו הוא סימן מובהק וכתונת שאדם לובש בודאי אין עשויין להשאל' וגם שאמרו שניכר בט"ע עכ"ל: תשובה. הנה מ"ש רוי"מ דהכתונת אינו עשוי להשאל' זה אינו ממשמעות הפוסקים שלא חלקו בין כתונת לשאר בגדים וגם הנה מצד הט"ק שלו אם שזה מבואר באחרונים שטלית ציצית אינו עשוי להשאל' על כל זה אינו היתר ברור לפ"ד הח"מ שכתב דהיה דחיישנין לאבדה ומכירה א"כ גם בט"ק יש לחוש כן ולחליפין דלמא החליף ולקח ט"ק אחר לעצמו וזה נתן לאחר ואף דהח"מ תמהו כמ"ש בנו"ב מ"מ ג"ל כוונתו ע"ד מ"ש הבי"ש בשם תשובת ב"י דכיון דסימנים דרבנן ובעינין סימן מובהק ביותר לכך בכלים דלא מושלי' אינשי חיישנין דעכ"פ לא הוי סימ' א"כ י"ל דזה הוי כוונת הח"מ דלדין חיישינן אף לאבדה ומכירה וא"כ אף בט"ק יש לחוש לאבדה או לחליפין גם בלא"ה לא מהני כלים דלא מושלי' אינשי לה' סברא אם סימנים דרבנן מיהו אם הכירו כל בגדיו מבואר באחרונים דבכל בגדיו

וה"ה רובן ל"ח לשאלה גם בלא זה נראה כיון דהי' כל גופו שלם ולא הי' לו חבורות בפניו ולאחר שהלך הניפוהו הכירוהו כי זה הוא והנה דעת הר"ת דבכל גופו שלם מעירין עליו אפי' אחר כמה ימים ועיין בח"מ ס"ק ג"ה במעשה דפנחס מק' ארלא הביא שם דעת כמה דס"ל דלר"ת אפי' במים מהני אם כל גופו שלם להעיד עליו אפי' אחר כמה ימים ואף דהביא שם דעת החולקים בזה מ"מ נראה דעכ"פ סימן אמצעי הוי אם כל גופו שלם דאין לנו להרבות במחלוקת דלר"ת וסייעתו והרא"ש יחשב אפי' סימן מובהק ולהחולקים לא יהי' אפי' ס"א לכך נראה דכ"ע מודים דהוי ס"א וכיון דהוי עכ"פ ס"א בגופו וט"ע או ס"מ בכליו א"כ לא מבעיא לדעת המהר"ל מפראג ודאי מהני זה מ"מ כמבואר בב"ש אף גם להחולקים עליו שוב עכ"פ מהני הך מעלה דהוי כאן כלים דלא מושלי' אינשי כגון הט"ק מה אמרת כיון דסד"ר בעינן ס"מ ביותר וכיון דאפשר בשאלה לא הוי ס"מ ביותר אך הרי עכ"פ מודים גם הם דהוי ס"א וא"כ מצטרף ט"ע בכל גופו שלם בהדי סימן בגדיו בס"מ בכלים דלא מושלי' דהוי עכ"פ ס"א ובצירוף ב' סימנים מובהקים נעשה ס"מ כמ"ש בכמה תשובות אך זה אם מכירין אותו בט"ע ממש אבל אם אין מכירין אותו רק ע"י הכרת שעריו וזקנו אין זה כלום ואין לנו היתר רק לסמוך על הכרת כל בגדיו או רובן או מצד הכרת הט"ק ונסמך בעת הדחק על הסבורים דגם לדין סמכינן על הך סברא דלא מושלי' אינשי ובאופן זה לא יתירו לה עד סוף שנה מיום שנאבד כדי לצרף גם זה אם הי' חי לא הי' מתאחר כ"כ כמו שמצינו בתק"ע דעשו כן לסניף להיתר ולהזהיר שלא תנשא מיד כן יעשו כאן דבאם הכירוהו בט"ע ממש זה הוא ולא הי' חבול בפניו מותרת להנשא מיד ואם לא הכירו אותו רק ע"י הזקן והשערות לא יתירו אותה רק אחר יב"ח מיום שנעלם ואין להאריך בדבר שכבר הארכתי :

סו' צ"ה. שא' בדבר העגונה זה ב' שנים לדעתי היתרה פשוט ע"פ המכתב מק' קארטשוב כיון שזכור במכתבים שבידו שהי' מק' דילטשאק ושמו זעליג וואסירמאן וא"כ כיון דהוי שמו ושם עירו ולדעת כמה מהני

ויתכן להיות פירות בלי כלי וכלי בלי פירות אבל עצמות הללו הנה דרך כל אברי האדם להיות כן ושייכין זלזו ודאי אף הב"ש מודה דדרשינן סמוכין דזה עדיף מפירות בכלי ומהווא גברא חריפא אין ראי' לא מבעיא להסוברים דשם מוכח דהוי אחרינא ג"כ פשיטא דאין ראי' ואף להסוברים דאף בלי הוכחה דהוי אחרינא אסורה זה הוי רק דלא הוי סימן בשום אבר ממנו אבל אם הוי סימן באבר ממנו ונמצא סמוך לו שאר אברים הדחיות תלוי בהם ודאי דאזלינן בתר סמוך ובלא"ה הקצה"ח סי' רס"ג חולק על הב"ש ודף דנתיבות חולק עליו דחיתי כבר וגם הבאתי ראי' דלא כהקצה"ח דסמוך הוי תוך ד"א רק כל דאין דרך הרבים מפסיק נקרא סמוך והנה אף אי נימא דהסי' בשנינים לא הוי סי' מ"מ כיון דנמצא סמוך לו כל בגדיו והנה חשש שאלה ליכא בזה כיון דהוי כל בגדיו כמ"ש האחרונים ובצירוף דעת מהר"ל מפרא דס"א בגופו וא"כ בבגדיו מהני מ"מ ואף דדעת הב"ש דלא מהני סמוך כבר כתבתי בתשובתנו דלא כוותי' ובג"ד כזה דיש ס"א בגופו נראה דמודה הב"ש דמהני עכ"פ הסימן האמצעי לצרפו עכ"פ למעלות הקרוב דלא עדיף הקרוב מס"א וי"ל זה כוונת הב"ש מ"ש דלא דמי לפירות בכלי והקצה"ח כתב דלא ידע פשיטות שלו ולפי הני"ל י"ל הכונה בלשמה באבדה דמחזירין בס"א לכך מהני קרוב דהוי ס"א אבל בעגונה דבעינן ס"מ י"ל דסמוך לא הוי ס"מ מיהו עכ"פ ס"א ודאי הוי והרי דעת כמה דמב' אמצעים מצטרפין להיות מובהק לכך מהני סימן השינים לצרפו להכלים ולכך הגני מצטרף עם רוי"מ להתירה :

סי' צ"ז. ע"ד שאלתו בנדון העגונות שבא מכתבים מערכותיהם שמתו בעליהן וזכרו שמם ושם אביהם ושם עירם. הנה בילדותי הארכנו בזה בתשובה והתרנו ע"י עדות ערכותיהם כי הם דייקי טפי ומחיראין מן העונש מן יבורר שקרם וא"צ בזה מסלס"ת וכן מבואר בישועת יעקב להיתר ע"י עדות ערכותיהם : סי' צ"ח. ע"ד השאלה והגב"ע בזה"ל במוטב וכר' אתא לקדמא ישראל במריה יעקב וכר' וז"ל בקיץ העבר נכנס יהודי מצבא המלך והתפלל שם ונכנסתי עמו בדברים ומדי

מהני שמו ושם עירו אפי' בלא שם אביו ואף התולקים בזה כיון דנקרא הכינוי שלו וואסירמאן כבר מבואר בכמה תשובות דשמו ושם הכינוי הוי כשמו ושם אביו ושם עירו זכרו ג"כ וא"כ כיון דכתב דשם נחלה בחולי ר"ל ואח"כ כשהביאוהו מת הכירוהו שזה שנחלה שם א"כ ודאי זה הוא ולמה נישחש לה ולומר אולי הביאוהו אחר ג"י הנה לא מבעיא להמקילין בספק ג"י רק אף להמחמירין היינו רק בנמצא הרוג בשדה אבל במת בעיר ודאי אין דרך ישראל להשהות המת ג"י ובודאי הוי מן הזריון למהר קבורתו כמנהג חובה עליו לכך אינו בכלל ספק ג"י ועוד כיון דהוי חולה שם ועכשיו מת ודאי היינו האי שנחלה היינו האי שמת ואין לחוש שמא אחר נחלה ומת וזה הבריא ויותר יש לתלות דהיינו האי שנחלה היינו האי שמת וגם לחוש שהכתבים שבידו הוי שאלו מאחר דכתבים כאלו אין עשויין להשאיל ואחזוקי אינשי ברשיעי לא מחזוקין לרמאות לאחרים בזה ונהי דלמי שאין מכירין לא שייך לומר אחזוקי אינשי ברשיעי לא מחזוקין כי הרבה רמאים בעולם וכמ"ש בחר"מ בש"ך סי' קל"ג מ"מ זה האיש זעליג וואסירמאן לזה אנו מכירין אותו ולכך אין לחוש לו לרמאי שישאיל כתבים כאלו לרמאות לאחרים ולנפילה ואבדה אין לחוש כמו שחולקים על הח"מ בזה ובפרט אף לדעת הח"מ היינו רק בדבר דשכיח וראוי בין לעשירים בין לעניים ולכך יש לחוש שמא אחר מצאו יהי' מי שיהי' אבל בדבר דאין ראוי רק לעניים זה ודאי מלתא דל"ש שיהי' זה אבדן וימצאנו עני הצריך לזה ג"כ זה ודאי אין לחוש וכעין שכתב הח"צ לענין שאלה דיחיד ולכך לדעת היתר האשה הוה פשוט :

סימן צ"ו. ע"ד שאר' ויובן מתוך התשובה ואני משיב בקצרה לדינא. הנה לדעתי סימן השינים דהם בשוה עומדים שינים התיצונים ואינן בעגול כדרך כל אדם זה הוי סימן מובהק כי לא שכיח באחד מני אלף להיות כן ואף הדלתיים עם סימן זה הוי מונחין בפ"ע ולא הוי מחוברין לשאר עצמות שהי' שם מ"מ נראה בכמה דברי דרשין סמוכין אפי' לדעת הב"ש דזה עדיף מפירות סמוך לכלי דבשלמא בפירות סמוך לכלי אין ענין זה לזה

רק קדשה אחר בזה על גופם לא תפסי בה קדושין ונשואין ואם אחר ג'י קדשה אחר מקודשת אבל אחר ג'י אם נתקדשה או נשאת היא קדושין ובוה מיושב דברי הבי"ש מה שתמהו עליו דכוונתו לענין דיעבד והרי במשאל"ס אם נשאת לא תצא לכך ה"ג הוא אם העידו אחר ג'י אם נשאת לא תצא וי"ל עוד דכוונת הבי"ש רק למ"ש הרמ"א שם דאין לסופדו וכו' רק ביודעים שמת בודאי מכה חשש שמא תנשא ע"ז כתב דבאומר שהווי גוסס ג'י מותר לסופדו ולהתאבל עליו דאין חשש שמא תנשא דאם תנשא בדיעבד לא תצא כיון דרובן למיתה וא"ש דברי הבי"ש:

סי' צ"מ. שא' באשה עגונה שהי' בעלה
בצבא החיל ובא לה מכתב מבעלי מלחמה ישראל שנטבע בנהר לפניהם ואחד משכו מן המים וגלגלו אולי יחזיר לחייו ולא עשו תושבי' וקברוהו ע"פ השדה וע"ז היו חתומים עשרה בעלי מלחמה וג' אנשים קיימו חתימתם אך אין החתימה ניכרת גם של המקיימין אינו ניכר. הנה הרבה הארכתי בדין זה וכעת אבוא רק בקצרה לדינא כי הנה אני מסכים עמו להחירה כי אף להמחמירין בכתב ישראל היינו באיני מקיים אבל במקום נהי דאין מכירין הקיום הרי בס"י קמ"ב הובא דעות דקיום כ"ד א"צ קיום וכבר כתבתי בקונטרס תקון עולם להקל בזה ולכך אף להמחמירין בזה מ"מ בעדות עגונה דדי אף במפי עבד מפי שפחה מ"ש דמותר בקיום כ"ד דא"צ קיום ואף אם הי' בלי קיום כ"ד נראה דכאן אין לחוש להני המחמירין בלי קיום דהתם מיירי דרך פ"א מצאו כתב ישראל אז יש לחוש לזיוף והיינו אף דקשה למה נחמיר בזה בלי קיום הרי היו ק"ו דהרי מתירין ע"פ ע"א ע"פ עבד ושפחה מה דלא מהני מן התורה מ"ש בכתב דמן התורה א"צ קיום למה נחמיר יותר בזה להצריך קיום ובע"כ צ"ל הטעם כיון דאין מכירין כתבו הוי ריעותא דאין מכירין כתבו ניכר קצת שהוא זיוף דבלא"ה הי' עושה כדיון והי' הולך לפני כ"ד להעיד וכדומה וכיון דהוי ריעותא גרע טפי א"כ תינה בעלמא אבל היכי דיענין כיון בנ"ד באנשי חיל דאין בידם לעשות בע"א אם אין עומדין לפני כ"ד לכך כל דלא חוינן ריעותא לכ"ע ל"ב קיום ועוד הרי בנדון זה חזרו

ומדי דברי בו אמר לי אלמלא הייתי חולה קצת הי' למצוה להודיע לך מתניוקא לאשה אחת ממינת בעלה ובעברי דרך בא"ד כבר הגדתי להודיע שמה ובשמעי הדברים שאלתיו מי הוא זה ממחנובקא השיבני חתן ר' ירחמיאל מלמד ושמו ניסל והוא ג"כ אחיו של ר' ירחמיאל ועוב את אשתו בלכתו למערכת המלחמה ואחר צאתו ילדה אשתו וה"ר ניסל מת באדעססא חקרתי ממינתו ומה הכיר כי הוא ר' ניסל ממחנובקא השיבני אני וה"ר ניסל היינו חברים יחד במערכות המלחמה ושמעתי מפיו תמיד ששמו ניסל והוא חתן אחיו ר"י ממחנובקא וכי עוב אשתו בלכתו הנה במחנובקא וכבר ילדה ממנו אחר צאתו מביתו כ"ז שמעתי בהיותנו יחד על המשמר והי' סומא באחת מעיניו וה"ר ישראל לא חקר ממנו באיזה עין ואח"כ שלטה בנו יד האויב הביאו אותנו יחד לאדעססא בשפיטאל ואני נתרסאתי ובו גברה החולי ויום אחד הלכתי ממנו לעת ערב והוא מוטל על ערסו ובבוקר בקרתיו והנה כבר מת וחפשי באמתחתו לאשר ידעתי שהי' לו שמונה ר"כ ולא מצאתי ואני וחברי אבשי האבא נתעסקנו בקבורתו וקברנו אותו וכדברים האלה תודיעו וכו' עכ"ל הגביע: **תשובה.** הנה האשה הזו פשוט היתרה כאשר כתב אך הוא מיראי הוראה רוצה לצרף דעתי הנני מצטרף עמו להחירה כי אף שהוא לא הי' ממחנובקא יפה כתב ר"מ כיון דאשתו היתה שמה קרא לו על שמה גם כיון דהוי כמה סימנים דזה הוא יתכן מה דשינה מקומו הוי מכה שכחה ששכח מקומו ברבות הימים אך כאן הוי חשש אחר מ"ש בכמה תשובות היות כי בעלי מלחמה חשודים על עריות כמובן ופסול לעדות אשה אך כאן ליכא חשש זה דכאן הוי כמסלפ"ת כיון דלא שאלו עליו כלל יש לו דין מסלפ"ת דאף נכרי נאמן בזה ובפרט דאומר קברתיו וגם אומר מת על מסתו ולא במלחמה לכך האשה מתרת להנשא וישבו כ"ד ויתירוה דכה"ג בעינן כ"ד וז"פ:

ומה שהביא ר"מ דברי הבי"ש שמתיר באם העיד שראהו גוסס ג'י ותמהו עליו ור"מ תמה עוד דא"כ איך משכחת לה דאין מעידין על גוסס דהרי בלא"ה אסורה ג"ח מכה הבחנה זה לקיים דהרי ג"מ באם עברה ונשאת מיד או

בגדיו לאחר ובנפשו הוא דמי לכלים ולא מושלי אינשי ובוהו ודאי הכירו אותו בבגדיו דבלא"ה לא הי' אומרים דנה הוא ובטיע הכירוהו בבגדיו ודי בזה הבדת הבגדים גם בלא"ה כיון דראוהו נטבע בבגדים אלו אין לחוש לשאלה ואף דיש לחוש להיפוך דבגדי בע"מ היו הכל שוין וי"ל דהם נדמו בט"ע של הבגדים דזה הוא וט"ע לא מהני בזה כיון דראו הטביעה אך י"ל דבוה בלא"ה אין לחוש לבדדמי דיי"ל דוקא באיש אחר חיישינן לזה מכח דראוי ליי"ל בתר רובא דעלמא אבל בזה דהוי בע"מ ובפרט דהוי מן בעלי כלי זמר והמה מועטין ול"כא בזה רובא דעלמא אין לחוש בזה לדדמי ולשאלה לאחר לא שייך בבע"מ ולמעט בפלוגתא עדיף לכך י"ל בזה לכ"ע ל"ח לבדדמי אף דראה הטביעה וזה אני כותב לסניף דבלא"ה ל"ש בזה בדדמי כיון דהוי כאן הרבה עדים כנ"ל גם י"ל דהני דמחרי בראה הטביעה היינו רק בלא שיהי' עד שתצא נפש דהוי חשש תורה אבל בשהא עד שתצא דמה"ת בלא"ה מותרת רק מדרבנן אסורה מודים דל"ח לבדדמי וכאן ודאי שהו כ"כ דהרי חששוהו אותו בודאי הי' כ"כ גם יש לצרף בזה דעת המב"ט דחוקה היינו האי שנאבד ואף להחילקים כאן עדיף כיון דנמצא במקומו ממש גם כיון דמשאל"ס הוי רק דרבנן לכך י"ל דסמכינו על חוקה זו וגם עיקר הטעם שחלקו על חוקה זו היינו כיון דנאבד חי ועתה מת ואינו כמו שנאבד משא"כ בנטבע כיון דבשעה שנאבד הוי רובו למיתה אי"כ לא נשתנה משעת אבדה לכך לכ"ע י"ל חוקה זו דהיינו האי שנאבד לזה הנני מצטרף עמו להתירה וישבו ב"ד ויתירו אותה כדן היתר עגונה:

סי' קי'. שא"לתו בנדון העגונה שהי' בעלה באר"קסטנדר במלחמת רוסיא עם הישמעאלים הנה אם אמנם מ"ש ר"מ בשם הרב מב"עלזא שיש לו גביע על קברתיו הנה בנוף הגביע דשם אינו נזכר זה רק אחד אמר שהי' לו היצאות על קבורתו ואם על זה כוון אין זה בכלל קברתיו דזה יתכן שנתן לאתריהם היצאות על קבורתו ואולי הם השטו בו ולא קברוהו אף תחלה דימו לקברו ואח"כ לא קברוהו כי ראו בו עדיין חיות מיהו בלאו עדות ות מותרת

חזרו וכתבו לאנשים הנ"ל להעיד לפני אנשים וא"כ מכתב הוה הנשלח מן האשה על שם החתומים הראשונים ודאי גמטר רק לידם וא"כ אם הם השיבו פעם ב' מוכח דהוי חתימתם והיינו הקיום ממש ודי בהוכחה לבד בזה. ועוד לכאורה הי' נראה דאף המחמיר דבעי קיום היינו בע"א דבוה מה"ת בעי קיום י"ל בזה לא הקילו תרי קילי להאמין ע"א ואף בלי קיום תרי קילי לא הקילו בזה אבל בשני עדים דאם הי' מעידין לפנינו היו נאמנים מדין תורה י"ל דודאי מהני כתב ולא בעינן קיום קיו ממה דנאמן אפי' עבד ושפחה ואף דירושלמי יבמות שממנו מקור דין זה מוכח דאף בשני עדים לא מהני כתב להסוברים כן מ"מ י"ל דלהלכה לא הכריעו המחמירין רק בע"א מטעם הנ"ל אבל בשני עדים לא התמירו רק ס"ל כהמקיל כן בירושלמי כיון דהוי שם פלוגתא יש להכריע ביניהם כך. וגם במה דקיי"ל במקום סכנה כותבין אפי"ו שאין מכירין ולא חיישינן לצרה מכ"ש בזה ואף אם מחמירין אף בבי' עדים נראה דהיינו ואם בכתב אחד מצאו כן י"ל דלא פליג בזה כיון דעלמא ע"א נאמן בעגונה כמו ב' עדים אם נחיר בבי' עדים בלי קיום נחיר גם בע"א וכיון דיכול להיות שאחד זויף הכל לכך בעי קיום אבל אם מצאו ב' כתבים באוח"ז שפלוגי מת בזה י"ל ודאי ל"ח לזיוף בזה מלתא דל"ש לזיוף ב' פעמים ובמלתא דל"ש גזרו רבנן וכיון דכל פעם הוי עד אחר כמו בג"ד דבפעם ב' הוסיפו יותר עדים אין לחוש בזה לזיוף ומותרת בלי קיום כלל ומכ"ש כאן שהוי קיום אף דאינו ניכר הקיום וזה נכון. אך דא עקא דהרי יש דעות הובא ברמ"א סי' י"ז דבראה הטביעה לא מהני הכרתו בט"ע אפי' בראה מיד שהוציאו ובעינן שיהי' לו סימנים בגופו וכאן לא ביארו שהי' להם סימנים ונראין דהרבים דעי"ט הכירוהו וזה לא מהני לכמה פוסקים בראה הטביעה אך באמת א"ש כאן דמה דמחמירין הוי רק בע"א אבל בבי' עדים לא חיישינן לבדדמי ומהני לכ"ע אף דראה הטביעה. ועוד נראה דאף בלי ב' עדים מהני כאן כיון דהוי בעל מלחמה ובעל מלחמה הוי סימנים בגדיו דלא שייך בזה חיישינן לשאלה דאין בע"מ רשאי להשאל

או מכה דייקא משמע הא לילי דייקא לא היי מקילין בע"א וא"כ מכ"ש במסלפ"ת דלא הקילו רק מכה דייקא ולפ"ו באם הוי בקטטה דלא דייקא כמו דע"א אינו נאמן מכ"ש דמסלפ"ת אינו נאמן וא"כ הרי במומר יש ב' דעות אם הוי כקטטה או לא וא"כ נהי דבשאר מופר יש להקל ולומר דלא הוי כקטטה מ"מ בזה הוי ס"ס דלמא בעינן שמו ושם אביו ושם עירו דלמא כולם בעינן ואח"ל דדי בחד סנייהו או שמו ושם עירו או שמו ושם אביו דלמא מומר הוי כקטטה ולא מהני ערכאות כיון דבע"כ קולא זו הוי רק דרבנן דמן התורה בעינן דוקא ב' עדים וכל מה דסמכינן אערכאות הוי רק דרבנן ובע"כ בעדות אשה הוי רק מכה דייקא ובאם הוי קטטה לא דייקא ולכך מכל הל"ן סעמי אין בידי להתיר אותה כלל ומן השמים ירחמו עלי' :

סי' ק"ב. ע"ד אשר התעורר ע"ד ר"ת דבכל גופו שלם מעדין עליו אפי'

אין פרצוף פניו קיימין והקשה מן הש"ס יבמות (ד"כ) ממעשה דאבא בר מרתא דהוא בר מניומי דהוי מסקי בי ר"ג וכי דמוכח להיפוך דאף כל גופו שלם אם ליכא פרצוף פנים אינו ניכר וכי' הגה ק"ר זו מבואר בתשובתי מה"ק ושלחתי לפני הגאון מהר"אוי"ם ונדחק ולא הונח ואח"כ ישבתי וכעת עלה בל"בי דרך הערה דהנה מציוי כמה דברים היוצאים מן הכלל ויודמן ע"ד המיעוט וא"כ ה"ג נהי דמן הסתם אמרינן דבכל גופו שלם נחשב ט"ע אף בלי פרצוף פנים והחוטם מ"מ ע"ד המיעוט ומיעוטא דמיעוטא יתכן שלא יכירונו ומ"מ ל"ח לזה בסתמא ומה גם דנ"ל דנהי דבש"ס מוכח דלא הכירוהו אף דהי' גופו שלם מ"מ גם ל"איש אחר לא נדמה להם רק דלא בשקרוהו אבל להיות נדמה ל"איש אחר זה ודאי אינו וא"כ במעשה דר"ת לומר העד דדומה לו דזה וזה הוא זה לא יהי' נעשה אם כל גופו שלם עכ"פ לא ידמה לו דזה הוא ומה שהביא הש"ס כלל מעשה זו י"ל דנימ להיפוך עפ"מ"ש ביבמות פ"ח במה דפריך אתי גברא וקאי ואת אמרת לא תצא וכי' עד לא צריכא דאמי בי תרי ואמרי אנן הוינן בהדי' מכי נפיק עד השתא ואחון הוא דלא ידעיתו ל"י דכתיב ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו וכי'

מתרת מטעמים שכתב ר"מ גם כיון דיש בנביע דאח"כ באו הישמעאלים וחתכוהו הנה מבואר בק"ע הדוזה אותו הוי כמו קברתיו ומכ"ש חתכוהו דאי מהני כמו קברתיו והדין פשוט שהיא מתרת וא"כ מלפול ואריכות וזה ובתשובה ל"ק בענדין כתבנו היתר חדש דנ"ל מה דבמלחמה חיישינן לבדדמי היינו רק אם אומר סתם מת או נהרג אבל אם אומר שראה מיתתו במה נהרג אין לחוש לבדדמי והבאתי רא' לזה בעז"ה :

סי' ק"א. ע"ד אשת המומר שמואל טראנסלאטר ימ"ש הנה ביש גידא דההוא

אחא כי אין לה עדות נכונה הן אתמ ע"ם עדות ערכאות אפשר להתיר וכבר כתבנו תשובה ארוכה במה"ק ובספר ישועת יעקב כתב כן שהתיר ע"ם עדות יענראל אך כאן הוי כמה חסרונות אחד מי יודע אם החתומים הנכרים המה שרים גדולים דלמא המה מאן דהו ואינם כדאי להיות נקראים ערכאות היותן קשה מזה הוא מה שלא נזכר בדבריהם כי כך שם אביו ושם עירו ולא נזכר רק שמו לבד הן אמת שאם יש עוד איזה כינוי בהדי שמו מבואר בק"ע דהוי כמו שמו ושם אביו וכאן נזכר שמו שמואל טראנסלאטר אך נראה דזה אינו מועיל כן דהפוסקים מדברים משם שאינו נקרא בפניו כך רק שלא בפניו הן מצד דהוי גנאי לו או מצד דבר אחר ולכך כל דאינו נקרא כך בפניו לא נחשב כשמו והוי כסימן אחר והוי כשם אביו אבל בשם שנקרא בפניו כך ומכ"ש אם הרוב העולם קורין כן שמו בפניו וא"כ הוי כמי שיש לו ב' שמות וזה ודאי לא יאמר אדם בעולם שמי שיש לו ב' שמות א"צ לשם אביו זה ודאי אינו והנה בזה"ו ובפרט במדינת אשכנז נקראים רק בשם הלעו וקורין לו כן בפניו ודאי לא הוי כסימן. ועוד טעם שני אפי' אם הי' כאן גם שם אביו ולא שם עירו או שם עירו ולא שם אביו לא אפשר להתיר והוא דהרי כל הני שמקילין במסלפ"ת או לפי הנ"ל בערכאות כל זה אינו מדין תורה דהרי קיי"ל אין דבר שבערוה פחות משנים ובכל דבר דאורייתא אין מסלפ"ת נאמן רק בעדות אשה ובע"כ הטעם מכה דייקא ומנסבא דאין לומר דבלא הטעם דדייקא הקילו משום עגונה דא"כ למה בע"א שייטא ל"י להש"ס דלא הקילו רק מכה על"ג

בהכרת אחד מהדיינים להיות מהיות טוב והיינו כיון דמה"ת לא חיישינן לזיוף רק מדרבנן ומשום עגונא די בתד וזה סמך בעלמא ומה"ד לא בעינן כלל לקיום במקום עגון וכמ"ש בכמה תשובות באשה שהביאה מעבד שנתגרשה ולא ה' מקוים וכתבנו באריכות להקל במקום עגון בלי קיום ולא כהרשב"ץ שהביא הרמ"א בס"י קמ"ב והסכימו עמי גדולי הדור שהיו או והנה שורש הדבר נצמח מן השי"ס דאמרינן בשעת הסכנה כותבין אעפ"י שאין מכירין וכבר נשאו כמה נשים בהיתר זה ויושבין תחת בעליהן :

(ע"כ קונטרס תק"ע):

סימן ק"ה. הח"מ ס"ד העלה דבערב הגל מותר לישא ועיין בפמ"ג א"ח סי' של"ט כתב שם דבבה"ש בשבת מותר לישא כיון דהוי עיקר איטורו דרבנן ולא גזרו אשבות בה"ש במקום מצוה אבל ביר"ט י"ל דהוי דאורייתא מכה אין מערבין שמחה בשמחה לכך אף בבה"ש אסור וחמור בזה יו"ט מבשבת גם עיין בדברי הרמ"א בס"י של"ט בטעם שנהגין להקל לעשות בשבת חתונה סמוך לחשכה : **סי' ק"ו. כתב** הרמב"ן בחי' עה"ת מ' תבוא עה"פ וירשתם אותה וישבתם בה וז"ל שמכאן מ"ע לישב בא"י וזוה הטעם יכול הבעל לכוף לאשתו והאשה לבעלה לכת לא"י משום שיש מ"ע זו וזו עיי"ש בדבריו ולפ"ו מבואר מהרמב"ן שדוקא מכה מ"ע יכול הבעל לכוף לאשתו והנה מ"ע זו משמע דלא חל רק בעת שישאל שרוין על אדמתן שכך נאמר וירשתם אותה וישבתם בה ולפ"ו בזה"ו ליתא להאי מ"ע כלל וא"כ תו אין הבעל יכול לכוף לאשתו וזוה מוכח דהרמב"ן ס"ל כדעת המרדכי הוא באה"ע סי' ע"ה עיי"ש :

סי' ק"ז. נסתפקתי בחתן שהיה לו סעודה ונמשכה סעודתו עד ערב ליל סעודה אם מברכין ברכת חתנים בלילה או לא אם אולינן בתר התחלת הסעודה או לא וכעת לא מצאתי גילוי לדין זה אבל לדעתי הדבר פשוט שאין מברכין דאינו דומה להזכרת שבת ויר"ט בבהמ"ז כיון דבהמ"ז אקרקפתא דסת מונח דכל היכא שאוכל פת נתחייב בבהמ"ז א"כ תיכף כשאוכל כוית ביום נתחייב בבהמ"ז בהזכרה וכיון שכבר נתחייב בהזכרה

וזכר וא"כ משמע דאם לא הוי ראי' מיוסף הוי אמנא כיון דהעולם אין מכירין אותו נחשב העדים שמעידין על הכרה מוכשין מהכל וא"כ הי"נ הוי ס"ד כיון דכל גופו שלם רק הפרצוף פנים אינו ניכר ועדים מעידים דזה ראובן אבל כל העולם אין מכירין אותו וא"כ הוי ס"ד דע"י גופו שלם א"א כלל שלא יכיר אותו וא"כ אם עתה אין מכירין אותו העולם מוכח דסהדי שקרי נינהו לכך קמ"ל השי"ס דוימנין ע"ד המיעוט אף דגופו שלם אפשר שלא יכירו אותו ולכך אם יש עדי הכרה אף דשאר העולם אין מכירין אותו תלינן במיעוטא ומיישבין דבריהם במה דאפשר דלא יהיו מוכשין כמ"ש כעין זה באה"מ סי' למ"ד ולא נחשב הכחשה והוי ראי' ממעשה זו כעין ראי' דיוסף שהביא השי"ס וא"ש דברי ר"ת בעוה"י :

סי' ק"ח. כמ"ש בס"י י"ז סעיף ג' בהג"ה וכותי המסל"ת וזכר צריך ג"כ שיאמר קברתיו ויש מקילין בזה, הנה ג"ל דאף להמקילין ח"ה אם נודמן שישאל סיפור לפ"ת נמי לא בעינן קברתיו דזדאי לא גרע סיפור לפ"ת דישראל משל נכרי ובפרט דזיל בתר טעמו דהרי עיקר טעמייהו הוי לחלק דבשלמא דרך עדות הר"ל להזכיר גם קברתיו ומדלא זכר מוכח דלא קברו ולכך חיישינן לבדדמי אבל מסל"ת דאין ראי' ממה שלא זכר הקבורה ולכך ל"ח לבדדמי וא"כ הי"נ נמי אם הישראל לא כוון להעיד רק דרך סיפור נמי כן ולא בעינן קברתיו מיהו נראה דכזה יש לחלק בין ישראל לעכו"ם דאף דבעכו"ם יש עדות והכי קיי"ל דלא בעינן קישור דברים ואף בלא קישור דברים הוי מסל"ת מ"מ בישראל כה"ג נראה דאין לו דין מסל"ת ככה"ג דבשלמא גבי עכו"ם כיון דאינו יודע הדין או בסתמא תלינן דכוונה ה' למסל"ת ולא להעיד אבל בישראל דיודע הדין או הוא להיפוך דבסתמא כוון להעיד רק אם חזינן בס"י דאמר דרך סיפור ולפי תומו בזה דינו כנכרי מסל"ת כן ג"ל נכון בזה : **סי' ק"ד. מה** ששאל ע"ד עגונה אם יכולה לסמוך על מה שיבא לה כתב מבי"ד שנתגרשה שם ע"י ש"ק אך שלא יהי' ניכרים החתימות במקום האשה רק של אחד מהדיינים. הנה יפה אומר מעכ"ת דדי בזה

נשואין כיון שאין הזכרה זו בתוך בהמ"ז רק אחר בהמ"ז אי"כ אינו בכלל בהמ"ז רק הבהמ"ז גורם לו להתחייב לברך גם אותן דאם בירך בהמ"ז מחויב הוא לברך אחריהם גם ברכות הללו אי"כ כל שעה שעדיין לא בירך בהמ"ז לא נתחייב בברכות הללו ומה שאכל הוי גורם להתחייב בבהמ"ז ואם מברך בהמ"ז הוי בהמ"ז גורם לברך עוד הוי"ן ברכות אי"כ לאו מה שאכל גורם לברך ברכות הללו רק הבהמ"ז גורם כן ולכך כל שעה שלא בירך בהמ"ז לא נתחייב בברכות הללו לכך אזלינן בתר שעת בהמ"ז אם בשעה ההוא הוי יום שמחה נתחייב בהם האם לא פטור ואינו דומה להזכרה דהוי בתוך בהמ"ז עצמו אי"כ הוי בכלל בהמ"ז עצמו וכיון דהאכילה גורם לו והאכילה הוי מבעי"ו ולכך נתחייב בבהמ"ז אבל ברכה זו הוי בפ"ע אינו בתוך בהמ"ז עצמו אי"כ לא הוי האכילה גורם להם רק לבהמ"ז והבהמ"ז גורם לברכות הללו לכך לא אזלינן בתר שעת אכילה רק בתר שעת בהמ"ז וכיון דאז כלתה השמחה אין לברך ולכך נ"ל דאם לא סעדו סעודה קמייתא עד סמוך לערב ונמשכה סעודתה עד הלילה בעינן פ"ח דלכאורה ה"י נראה דל"ב פ"ח מ"מ"ז דאם יומא קמא סעודה קמייתא אי"כ אף באכלו בערב הוי עדיין סעודה קמייתא ואם יומא קמא הוי יום ראשון אי"כ הרי התחילו ביום א' אך לפ"מ"ש ג"כ אין לברך דאולי כדעת המפרי דיומא קמא היינו יום ראשון ולא בסעודה תלוי וכיון דחלף לו יום ראשון אינו מברך ולא אזלינן בתר התחלת הסעודה בזה וספק בברכות להקל כן נ"ל :

סי' ק"מ. במ"ש בסי' ל"ד סעיף ג' דלא יברך בשעת נשואין יקשה לכאורה דמ"ש מ"ש הרמב"ם הביאו המג"א א"ח סי' רי"ד כל מצוה שיש לה משך זמן מברך כל זמן שהמצוה נמשכת כמו אם שמח ולא בירך על טלית ותפילין מברך כ"ז שהם עליו עיי"ש אי"כ ה"נ כיון שאשה יושבת תחתיו הרי הוא מקיים מצות נשואי אשה אי"כ לעולם יהי רשאי לברך ברכת אירוסין כיון דהמצוה נמשכת תמיד אך י"ל דבשלמא אם ה"י מברכין על מצות נשואי אשה או לישא אשה באמת הוי מברכין ברכה זו לעולם שהרי המצוה נמשכת תמיד אבל כיון שאין מברכין ברכה זו ומטעם שכתב

בהזכרה אף שאי"כ כבר בא יום אחר כיון שכבר נתחייב בבהמ"ז בזה לא נפקע מחיובו עוד אבל בשע ברכת של חתן לא חל עליו החיוב רק בשעה זו שמברך בהמ"ז דהרי לאו הפת גורם כן שאם ה"י סועד כל היום בלי פ"ח אינו חייב לברך ז' ברכות גם אם ה"י שם בשעת סעודה פ"ח אם בשעת בהמ"ז חלף הלך לו ג"כ אינו חייב לברך רק כשיש פ"ח שם בשעת בהמ"ז חייב לברך ואי"כ זה לא חל עליו החיוב רק בשעת בהמ"ז ולא מקודם ולכך בתר שעת בהמ"ז אזלינן דלא שייך בזה לומר שכבר חל החיוב עליו משעה שאכל כזית דהרי יש בידו לפטור עצמו מחיובו אם ילך לו הפ"ח ואינה דומה לבהמ"ז דכיון שאכל כזית אינו בידו לפטור א"ע מבהמ"ז עוד ולכך חל עליו החיוב תיכף אבל הכא הרי בידו לפטור עצמו אם ילך לו הפ"ח ולא מצינו בזה איסור שלא יהי רשאי הפ"ח לילך משם טרם שברכו וזי"ן ברכות רק אם לא אכל שם פת רשאי לילך שם ואף אם אכל הפ"ח שם פת דאינו רשאי לחלק מ"מ לאו הוי"ן ברכות גרם לו החיוב שלא להסתלק רק הפת ובהמ"ז אבל הוי"ן ברכות מצדם ה"י רשאי להסתלק אי"כ הם לא גרמו לו החיוב ולא שייך לומר דחל עליו החיוב תיכף שאכל כזית כיון דה"י בידו לפטור עצמו ולא חל עליו עיקר החיוב רק בשעה זו ממש שמברך ז' ברכות אם ישנו שם ולכך אזלינן בתר ההוא שעתא וכיון דאז כבר נסתלק השמחה אין לו לברך עוד והוי כאלו הלך לו הפ"ח משם מכ"ש שחלפו ימי השמחה לגמרי כן נ"ל נטון ועיין בסי' שאח"ז :

סי' ק"ה. גם נ"ל דלשיטת הסוברים דיומא קמא הוי יום ראשון ולא סעודה קמייתא ולדידהו ביום א' אי"צ פ"ח מ"מ נראה דאם התחילו לסעוד מבעוד יום ולא ברכו בהמ"ז עד הלילה דאין מברכין בלי פ"ח אף דבזה ביום ראשון לא ה"י נצרך כלל פ"ח מ"מ נראה דלא אזלינן בזה בתר התחלת הסעודה וטעם הדבר נראה דבשלמא בהזכרה בבהמ"ז שהוי הזכרה בתוך בהמ"ז עצמו שכולל אותו בתוך הברכה לכך אמרינן דתיכף שאכל כזית מבעי"ו נתחייב בבהמ"ז בהזכרה זו וכיון שחל עליו החיוב מבעי"ו שוב לא ספק אבל בברכת

מעשה שקדשה קרובו נחא לִי דדעתו קרובה לקרובו ורצוי שלו הי' רק ע"י כפי' אבל בעלמא י"ל דמודה רבא דל"ח שמא נתרצה אף דלא טרח ולכן גם הכא לא חיישנן שמא תחזור בכה האשה כיון שמתרצית :

אך בזמנינו נראה דא"צ לשמוע מפי הכלה כיון דטרחה כולי האי ונכנסה לחופה עמו אז חזקה דאין אדם טרחה וכו' ובודאי נתרצית מתחלה ולא תחזור בו, ועוד נראה בטעם דברי הפוסקים דמברכיין קודם אירוסין דאחזוקי אינשי ברשיעי לא מחזקינן ולכן אם תחזור בה הרי גרמה ברכה לבטלה למפרע ולכן בודאי לא תחזור בה עוד וז"ל ולמי טעם זה הא דפסקינן ביריד סי' רמ"ה דברכת להכניסו מברכינן בין מילה לפריעה היינו כיון דאפשר בהכי לצאת ידי שניהם אבל כאן דלא אפשר מברכינן עובר לעשייתן כנ"ל. למדתי חירוש מדברי הרשב"א בחי' ל"פ"ק דכתובות דמשמע שם דסי' דחופה הוי רק דרבנן ומה"א א"צ נשואין כלל ולכן אין מברכיין על חופה לאחד טעמא שם עיי"ש ועיין בדיני חופה שלי מזה :

סי' קי"א. מה ששאל מי שאינו רוצה לנהוג היתר המפורש ברמ"א

אה"ע סי' כ"ב להשתמש באשה אם מותר עכ"פ בלי צוואתו רק שהיא עושה מעצמה. הנה מ"ש ראי' מברכות (דף י"ד) בשוגמית שהציעה לו הסדין וכו' זה אינו ראי' אפי' כל דהו דמה דאסור הוי רק בפניו מפני דגורם חיבה אבל שלא בפניו ודאי מותר וכיוצא בזה מבואר בהל' נדה לענין לאכול משויורי מאכל או שתי' שלו דשלא בפניו מותר ובאמת מצד הסברא נראה כיון דאסור מכה דגורם חיבה או הרהורא אין לחלק בין מצוה לה או היא עושה בעצמה אבל באמת הדבר מוכח כמ"ש בתוס' פ"ק דשבועות (דף ב') ד"ה וקל הוקן פתים שכתבו שם התוס' ועוד נראה וכו' מילא קאמר איש דאמר לנכרי או לקטן אקוף לי גדול כמ"ש בב"מ לזה כתב שם הכהרש"א מכה דאסור להשתמש באשה והרי התם לא אמר לה הניקף רק אחר אמר לה להקוף לגדול ואעפ"כ אסור ואין לומר כיון דהגדול שמע ושתק הוי כמו ציוה הוא דהרי משכת לה באיש דאמר לאשה אקוף לי גדול והגדול לא הי' בשעת צוואתו בע"כ

דהלך

שכתב הרא"ש דיכול לקיים פ"ו בפלגש ועיקר הברכה רק על הקדושין והקדושין כבר היו מקודם והוי כאלו כבר כלה עשיית המצוה ולפ"ו נראה בהמקדש אשה במעכשי ללאחר למ"ד יום לא מבעיא למאן דפוסק לקמן בס"י מ' כ"ר יוחנן דס"ל דקדושי כולם תופסין בה מטעם דקדושין חלין מיד ואין נגמרין עד סוף ל' א"כ בזה כל הקדושין נמשכין כל ל' יום בזה אם לא בירך תחלה יכול לברך כל הל' יום שהרי המצוה נמשכת עד סוף זמן ל' אף גם למ"ד דמספקא לן אם תנאה הוי או חזרה הוי או אף באופנים שבודאי הוי תנאה וכמ"ש הב"ש בס"י מ' מ"מ יכול לברך ברכה זו עד למ"ד דנהי דאם אינו חוזר חלו הקדושין למפרע מתחלה מ"מ כיון שאי בעי הי' יכול לחזור בו כל שעה ושעה שאינו חוזר הרי הוא מקיים את הקדושין ומחזק אותם וכן בכל קדושי תנאי ולא גרע משאר מצוה שיש לה משך זמן שיכול לברך כן ה"נ אי בעי הי' יכול לבטל הקדושין בכל עת וכשאינו מבטלם הרי הוא כאלו מקיים אותם עכשיו ונמשכין עד סוף הלמ"ד יום לענין זה שיכול לברך עד סוף למ"ד כן נ"ל לדינא :

סי' קי"ו. במ"ש בס"י ל"ד סעיף א' כל המקדש בין ע"י עצמו או

ע"י שליח מברך וכו' וי"א דאחר מברך הנה לפמ"ש התוס' ראי' דע"י שליח מברכיין ממה שלמדו במס' כלה מויברכו את רבקה ואליעזר שליח הוי עיי"ש א"כ מוכח להדיא דאחר מברך דהרי התם לא בירך השליח רק הם ברכו אותה ומוכח להדיא דאחר מברך. ונראה דאסור לאחר לברך א"כ שמע מפי שניהם שנתרצו בקדושין וכל שלא שמע מפי האשה שנתרצית בקדושין אסור לברך ומה"ש א"ש מה שס"ל לרוב הפוסקים דמברכיין קודם האירוסין ויש פוסקים ס"ל דמברכיין לאחר אירוסין משום דחיישנן שמא דהראי בה האשה אף לפמ"ש כיון שהאשה אמרה בפירוש שמתרצית לתקדש לא חיישנן שמא תחזור בה כמ"ש בקדושין (דמ"ג ע"ב) דלא חיישנן שמא נתרצה האב דשארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב ואף דרבא פליג שם וס"ל דוקא מכה דטרחה היינו כיון ששם הי' דעתו תחלה לקרובו וכן שמכח כפי' בדברים הנתרצה לדעת אשתו בזה י"ל שאם כבר נעשה

הכל אסור ועוד מוכח שם מפי' אחי' המהרש"א שם בדיבור השני דגם במצורע לא שייך אשה מכה דאסור להשתמש באשה והרי אפשר לקיים שתיהן שיאמר אחר להאשה להקיף במצורע ויאמר שלא בפניו ואין לומר דבעינן שליחות מן המצורע דהרי כתבו דאפשר ע"י אשה ועכ"מ והני לאו בני שליחות נינהו ובע"כ לא בעינן שליחות ואי' משכחת לה כה"ג בע"כ כל' דהאשה עושה לנדול בפניו אף שלא בצוחתו אסור ודו"ק :

סי' קי"ב. שא' באיש ואשתו שנוסעים יחד
אם מותר לאחר ליסע עמהם
לישב כנגדן. הנה בזה אין איסור בדבר דאף דאסור אשה עם ב' אנשים מ"מ אם בעלה עמה אין איסור בדבר. כל זה אני משיב בקצרה :

סי' קי"ג. שא' באחד שקרא ערעור על
משפחה אחת איך שאביהם
המנוח הודה לפניו בחייו שהי' דר עם אשתו
אם הבנים בלי חופה וקדושין וכתובה כדמרי' :

הנה אין בזה בית מיוחד ולא מבעיא דאין בהם חשש פסול כלל אפי' לדברי המערער
עיין בסו' כ"ז בהג"ה אף חשש לעז אין עליהם
וחלילה להוציא עליהם לעז והמערער ראוי לשתקו
בנויפה ואם הי' יד ישראל תקיפה הי' ראוי
לעונשו כדיון הן מטעם דע"א אינו נאמן וגם
מטעם שכתב רו"מ דאמע"ר וגם מטעם
כיון הדר עמה כמה שנים הן הן עדי יחוד הן
הן עידי ביאה וכו' וכמ"ש כ"ז באחרונים. ומה
שהקשה רו"מ למה באמע"בז פליגי ולא פליגי
במומר לחיובן דקיי"ל לא שביק היתרא ואכ"ל
איסורא הנה זה לק"מ מלבד דיי"ל דכל הסוגיא
דחולין והביתיות שם אזלי אליבא דהלכתא

דקיי"ל אאעבב"ז אף גם מלבד זה אי"ש מתרי
טעמי הדא דלא ראה רו"מ דברי הפוסקים הובא
ברמ"א סי' מ"ב דהחשוד לעדות פסול אפי' לעילא
מכה מים גנובים יתקו ועיין במ"ש ועיני בתשובתי
בתנ"י ועכ"פ י"ל כן בטעם דמ"ד אעבב"ז מכה
דמים גנובים מתקו ולא שייך לא שביק היתרא
אבל בנבלה אין טעם נבלה יותר משחיטה ועוד
אף אם גם בביתא זנות שייך לומר לא שביק
היתרא מ"מ אי"ש דיי"ל דזה דומה למה דפליגי
בקדושין (דס"ג) אם מה לי לשקר כעדים דמי
או כחוקה דמאי עיי"ש כן י"ל בזה דודאי הכל

מורים דהוי חזקה דלא שביק היתרא אבל
איסורא אף מחולקין אם הוי זה חזקה אלימתא
דבשום פעם אאעבב"ז והוי כעדים ומהני אף
בקדושין אף דבעינן עדים ואין דבר שבכורה
פחות מ' ולכן חד ס"ל דהוי כעדים ומהני
אף בקדושין ואידך ס"ל דלפעמים ע"ד המיעוט
אדם עושה בב"ז ונהי דעס"י רוב או חזקה
לא שביק היתרא מ"מ לא הוי רק כחוקה ולא
כעדים ולא מהני לשוי' קדושין דאין דבר
שבכורה פחות מ' אבל באיסור ודאי מהני
הך חזקה לכ"ע וזה נכון ולדינא המערער בזה
ראוי למתחו על העמוד והם בחוקת כשרות וכל
אשר יצאה מה נגד זה עתיד ליתן את הדין :

סי' קי"ד. הנה דעת הרמב"ם
הנשואין ודעת הרא"ש לברך
תחת החופה ונראה דמדעת רש"י מוכח כדעת
הרא"ש שכתב בדה"מ מברכין ברכת חתנים בבית
חתנים ח"ל כשנכנסה לחופת נשואין וכו' והוא
לכאורה אף למותר ונראה דס"ל כהרא"ש דבשעת
החופה מברך ולא קודם ולכן נוהג שלא נטעה
לפרש ברכת חתנים היינו קודם כניסתה לחופה
כדעת הרמב"ם לכך מפרש כשנכנסה כדעת הרא"ש
ועיין בשטמ"ק שנדחק בפירושו ולדעתי ברור
כמ"ש :

סי' קמ"ו. הנה מצאתי בתקוני זוהר תקון
י' שכל העולם חייבין
לעמוד עם החתן והכלה כשמברכין שבע ברכות
תחת החופה עיי"ש ואסור להם לישב בשעת
הברכות ובודאי ראוי לחוש לדבריו דברי
אלקים חיים :

סי' קמ"ז. במ"ש בש"ע סי' ס"ג סעיף א'
וצריכה לבדוק כל שבעה
וכו' הנה נראה דאף שניפעמים אי"צ בדיקה רק די
אם בדיקה עצמה פ"א די דזה דומה ממש למ"ש
ביריד סי' קצ"ב בדיון וזמור שלכתחלה צריכה
בדיקה כל' שבעה ובדיעבד די אם בדיקה פ"א
עיי"ש באחרונים כן הי"ג ממש כן הוא שרק
לכתחלה צריכה בדיקה כל' שבעה ובדיעבד די
בפ"א לבד ואין דומה לנהג ממש ח"ב לדינא :

סי' קי"ז. שא' באחד נשא אשה ודר עמה
י"ד שנה ולא הי' לו בנים
וגירשה ונשא אחרת ודר עמה ה' שנים ונתעברה
ובערך ששה חדשים לעיבורה יצא עלי' קול
זנות

וא"כ ע"י ריבוי העניים מוזק לאלו שכבר הם ודומה למ"ש בש"ס קא פסקית לחיותאי ובוה ודאי אין מצוה והרי דעת ר"ת הובא בד"מ ס"י ע"ה דבוה"ו אין מצוה כלל לעלות לא"י מכה דיש מצות התלויות בארץ ואין נוהרים בהם ונענשים עליהם ולכך אף לדעת החולקים היינו כיון דיש להיפוך אולי יקיים איוה מצוה התלויה בארץ ויצא הפסדו בשכרו אבל לפי הנ"ל דפוסק לחיותא של עניים אחרים והוי בבין אדם לחבירו זה לא יחוקן במה שיקיים איוה מצוה בבין אדם למקום לכך בעניינם ואביונים ודאי אין מצוה לעלות גם כל הדרכים בחזקת סכנה לעניים אשר א"א לעלות במרצה בלי שהיות הרבה על הדרך ולא ימלט מלהיות נע ונד כמה ימים ודאי אין כופין לעלות. ובר מן דין הרי קיי"ל אם נשא אשה מחויב לדור עמה במקומה דע"ד כן נשאה יגהי דלעלות לא"י כופין היינו לדינא דש"ס כיון דתמיד כופין הוי כאלו נשאת לו ע"ד כן אבל בוה"ו כיון דלא נהגו לכוף אשה לעלות לא"י וגם הזכרים לא נהגו לעשות חיוב לעלות לא"י א"כ מתחלה כשנשאה אדעתא דמנהגא נשאה שלא לכוף אותה לעלות לכך אין בידו לכופה אח"כ לעלות ויפה כתבתי בעזה"י (ועיין בתשובה שאח"ז). ומ"ש ר"מ דהתובע הולך אחר הנתבע הנה באמת כוונתי ה' שממילא אם לא ינחו לו ליקח שם אשה כי יש לו אשה פה ממילא יהי' מוכרת בעצמו לבא למדינתנו לעשות עמה סוף אבל באמת לפי פשוטו ג"כ דברינו נכונים שנהי דבשאר תובע מחויב לילך אחר הנתבע היינו דהתם אין הנתבע מחויב לדור במקום התובע אבל באיש ואשה כיון דמחויב לדור במקום אשתו אינו רשאי לילך לבתי רשותה או רשות ב"ד א"כ כל שהלך בלי רשותה ובלי רשות ב"ד מחויב לחזור למקומה כמקדום וכאן יקוב הדין ביניהם אם בידו לפרוש ממנה או לא וכבר נהגו בכל מקומות ישראל שאם יש אחד שבגד באשתו ועזבה שכופין את הבעל לחזור למקומו בכל דרון עמו כי מלבד הדין כן הוא תקנה גדולה לבנות ישראל ולתקיע אשר וולת זה הרבה תתענן כידוע דבוה"ו טלטולי דאתתא קשה מדגברא מבלי הוצאת על הדרך ותתענן ותיבת.

שוב

זנות והודית לבעלה שנבעלה לנכרי אחר באונס ובעמידה ואעפ"כ גרשה הבעל ונשא אחרת ושהא עמה ערך ח' שנים ומת בלא בנים ושאל אם אשתו צריכה חליצה או לא. הנה בתשובה הארכתי לענין פדיון הבן והעליתי דחייב בפדיון ושם ה' גרוע דהי' עלי' חשש זנות בתחלה אבל בזה שלא נולד החשש זנות רק בערך ששה חדשים לעיבורה וגם אין בזה הוצאת ממון רק לענין יבום דלית דין ולית דיין דפטורה מכה דהוי רוב דרוב בעילות תולין בבעל וגם חזקת כשרות לומר השתא הוא אדיתרע ומתחלה לא נבעלה ודאי פטורה ומותרת לשוק וא"צ בזה אריכות ומה דלא הוליד הבעל בב' נשים אין רא' דישל דלא זכה להבנות מהם דהרי מהיט בשהה עשר שנים ולא ילדה מצוה לגרשה מהיט שמא לא זכה להבנות ממנה ואפי' הי' לו כמה נשים הדין כן וא"כ בודאי הוי רוב חזקה ופטורה מן היבום וחליצה ומותרת לשוק:

בראד ט"ו טבת תרי"ג:

סימן ק"ח. לאריך לירושלים תב"ב
למ"ה ניסן בק' :

הנה מה שדנני כטועה בדבר משנה דמח"ל לא"י כופין הנה לא כן הוא ודרכי לכתוב בקצרה לסמוך על המבין מדעתו וכעת אבאר לו הנה בראשון אם הוי סוגיין דעלמא כדעת הסוברים דבוה"ו כופין לעלות דמצוה הוא למה אין עולין הרבנים החסידים לא"י אשר בכמה אין לעלות והרב המפורסם המנוח מו"ה ישראל מרוזין ז"ל למה לא נסע לא"י הוא ובניו שליט"א ובע"כ סוגיין דעלמא הוי כדעת הסוברים דבוה"ו אין מצוה והנה לולי זה אף לדעת הסוברים דכופין לעלות והוי מצוה היינו רק במי שיש לו כדי חייו על הדרך וגם שם שלא יצטרך לבריות אבל מי שהוא עני ואין לו על הוצאת הדרך ולחיות נפשו שם ודאי אין חיוב לעלות דהרי שונא מהנות יחי' ואחז"ל עשה שבתך חול ואף תצטרך לבריות והרי עונג שבת ודאי הוי חיוב מדברי קבלה ודינא דש"ס ואעפ"כ שלא יצטרך לבריות פטור מעונג שבת ועיין בטור הל' שבת ס"י רמ"ב א"כ מכ"ש דלעלות לא"י אינו מחויב וכפרט דבוה משג גבול לשאר עניי א"י דפרנסה שלהם קצוב תמיד בשוה הן אם הם מועטים או יתרבו הכל שוה

שוב עינתי בכהג חרמ סי י"ד בהנהות ב"י
 בשם מהרשד"ם ואמתי שישו בני מעי וכו'
 וז"ל לא אמרו דתובע הולך אחר הנתבע אלא
 כשנעשה המרמ שבניהיה זה במקומו זה במקומו
 אבל אם היו שניהם במקום אחד ואח"כ הנתבע
 הרחיק נדוד פשיטא ופשיטא שאם יש יכולת
 ביד התובע או ביד הב"ד להביאו למקומו
 יביאנו, ורש"ם חת"ר"מ סי קנ"ו וסי' שפ"ו. הרי
 מפורש שיפה אמרתי ור"מ שגג ולא קיים
 מאמרם ז"ל גברא אמר מלחא לא תוכיחו עליה
 ולא תהי מפליג לכל דבר והוא ענין גדול
 לבנות ישראל :

סי' ק"מ. ע"ד שאלתו באחד שנשא אשה
 אלמנה ממדינת רוסיא
 ואח"כ עקר דירתו מפני גזרות החדשות דשם
 במלבושי נכרים ושאר דברים למדינת וואלחייא
 ודעתו ליסע לאה"ק תוב"ב והאשה ממאנת לבא
 לא ליסע לאה"ק ואף לא למדינת וואלחייא אם
 מחויבת לקבל גט ממנו ואם לא אם מתר
 ליקח אחרת : תשובה. הנני מעתיק לו מ"ש
 בקצרה בשנה זו לאה"ק דאין ביד האדם לכוף
 אשתו בזה"ז ועתה עליה בידו עוד טעם דהרי
 גדולה מזו מצינו בש"ס יבמות דהראשונים
 שהיו מכוונים לשם מצוה היו אומרים מצות
 יבום קודם עכשיו שאין מכוונים לדבר מצוה
 אמרו מצות חליצה קודמת וא"כ אם הראשונים
 שאמרו כן שעכשיו אין מכוונים לשם מצוה
 בפרט באיסור כרת ואשת אח שלא במקום מצוה
 וחיישינן שמא אינו מכוין לשם מצוה מכ"ש
 אנן בזה"ז ובמקום דלא חמיר איסורא מי יודע
 אם מכוין לשם מצוה או לא וא"כ אולי אינו
 מכוין לשם מצוה והרי אפי"ב בע"א אומר שזינתה
 אינו רשאי לומר שמאמין לו לבטל חרגמ"ה
 כמ"ש בס"י קע"ח ואף להחולקים היינו כיון
 דיש ע"א שאומר כן הוי רגל"ד אבל בלא"ה
 אינו נאמן לומר להפקיע חרגמ"ה ונהי דבאומר
 שראה שזינתה אסורה עליה היינו מטעם דשויא
 נפשי חד"א אבל היכא דלא שייך שויא נפשי
 חד"א א"נ להפקיע חרגמ"ה ועוד בשלמא בימים
 הראשונים ה"י נאמן דדעתו באמת למצוה מכת
 דבידו לגרשה בע"כ ויש לנו אצל לדין
 דא"י לגרשה בע"כ ואין לו מגו אינו נאמן
 לומר דדעתו למצוה או מפני הגזרות דלמא
 לכופה

עיניו נתן באחרת ואינו מכוין לשם מצוה לכך אין
 בידו לכופה ליסע עמו ומכ"ש דאין בידו ליקח
 אחרת או לגרשה בע"כ בזה"ז כן נ"ל לדינא :
סי' ק"כ. שא' אם הבטח רוצה לעלות לא"י
 והיא אינה רוצה אם יכול
 לפטור בלי כתובה לפי שראה בבאה"ט של
 הרב מטקטין שכתב כיון דהוי פלוגתא דרבנותא
 מחויב ליתן לה כתובה ור"מ דימה להיפוך לו
 יהא דהוי פלוגתא בזה"ז אם הוי מצוה לעלות
 לא"י מ"מ יכול הבעל לומר קים לי כהני דהוי
 מצוה וכו' ומסיים דבפרט דהבעל הוא יר"ש
 ואין לו פרנסה וביש ל"י בההוא מתא וכו'
 עכת"ד : תשובה. בגמר דבריו אדם נתפס ודומה
 בזה כההוא עורבא דאייתי נורא לקיני כי הנה
 מה דאין לו פרנסה בשביל זה א"י להוציאה
 לעיר אחרת כמפורש בש"ע ובפרט בדרך רחוקה
 ומקום סכנה. והנה מה דיכול לכופה ליתן עמו
 לא"י הוי רק מכח מצות ישיבת א"י וזה הוי
 אם מכוין לשם מצוה לבד אבל אם מכוין לשם
 כונה אחרת לא לשם מצוה ודאי א"י לכופה
 וא"כ כאן כיון דאין לו פרנסה בכאן וביש ל"י
 בההוא מתא הוי אומדנא דמוכח דאינו מכוין
 לשם מצוה רק להנאת הפרנסה ודאי א"י לכופה
 לכ"ע ולגבי דין זה ודאי א"י לכופה רק אף
 אם הוי בעלמא היכא דמוכח דכוון לשיש נראה
 דל"ש בזה בפלוגתא כוז לומר קים ל"י כיון
 דכאן הוי החיוב ודאי דתחלה נתחייב והפטור
 ספק לא גרע מא"י אם פרעתיך דבזה אף
 בטענו שניהם ספק חייב לשלם כמ"ש בש"ך
 סי' נ"ט וסי' פ"ב וא"כ ה"ג בזה אזלינן בתר
 חזקת חיוב וחייב לשלם לה הכתובה כיון דהוי
 שטר ובר מן דין ומן דין לא שייך קים ל"י רק
 אם הספק בגוף החיוב אבל כאן אין הספק
 בהחיוב עצמו רק אם הוי מצוה לעלות לא"י
 וכיון דלענין גוף המצוה הוי ספק לא מבעיא
 להסוברים דבספק צדקה לא אמרינן המע"ה
 ולא מהני חזקת ממון כיון דאין הספק בממון
 רק בהמצוה דפשיטא דגם כאן הוי כן רק גם
 אף אם בספק צדקה נמי אמרינן המע"ה בכאן
 יודו כיון דכאן עיקר הפסדה בתובתה מכת
 שהיא אינה שומעת לו וא"כ כאן כיון דאם
 נבא לדון עמה אין בידינו לכופה לעלות דבזה
 היא מוחזקת בנפשה וא"כ כיון דאין בידינו

הקנינים כגון משיכה וכדומה יכול לחזור בו תכ"ד כמ"ש בתו"מ סי' קצ"ה אך נראה דדוקא שהנותן יכול לחזור בו תכ"ד ולא יצא ליתן אף שהמקבל משך אבל המקבל ודאי תיכף שקנהו כבר נעשה שלו וא"י לחזור בו ולומר אי אפשי דבשלמא הנותן לא עשה מעשה רק ציוה להמקבל לקנות לכך יכול לחזור בו תכ"ד דאחי דבור ומבטל דבור דהוא לא עשה שום מעשה רק אמירה שציוה להמקבל לקנות וע"י אמירה שלו רוצה המקבל לקנות לכך יכול לחזור מאמירה שלו תכ"ד ולומר שאין רוצה עוד ליתן אבל המקבל שעשה מעשה בידיו וקנה בא' מהדרכים ודאי א"י לחזור בו אף תכ"ד דלא אתי דיבור ומבטל מעשה טוב א"י לומר א"א בו רק כבר הוי שלו ולפ"ז הכא בנתנה היא לו א"כ תיכף שקיבל שוב א"י לחזור בו אף תכ"ד לומר שאינו רוצה וכבר נגמרה המתנה וכיון שהוא א"י לחזור בו ממילא ההנאה שלה ג"כ כבר נגמרה ואין בידו לבטל ממנה הנאה זו אף תכ"ד ושוב הוי שתיקה דלאחר מתן מעות ולא מהני א"י תכ"ד כאן ולכן בעינן שתאמר ואתקדש אני לך או הן. אך לפ"ז ה"י נראה שוב דדוקא בעינן שתאמר תחלה ואתקדש אבל אמירת הן לא מהני דע"כ לא מהני הן אחר מתן מעות רק אם בא לידה המעות בתורת פקדון או כיון שסוף סוף המעות שלו מהני מה שאמרת הן אבל אם בא לידה בתורת מתנה והוא אחר כרי דבור לא מהני אף שתאמר הן כמ"ש בהג"ה דהיכא שהקדושין לא מהני צריך לחזור וליטול ממנה הכסף והוא מחידושי הרשב"א מטעם דהוי מתנה ושוב לא מהני הן כמ"ש בח"י וא"כ ה"ג כיון שקיבל ממנה המקבל ההנאה הבאה לה הוי מתנה ושוב אם זה נחשב שתיקה לאחר כתיב מעות אף הן לא מהני אך נראה דבאמת אף כאן מהני תכ"ד אמירת המקבל ולא חיובו כלל שתיקה דלאחר מתן מעות כמו בכל קדושין מטעם דהרי מצינו בכמה דוכתא בש"ע הו"מ שהיכא שהמוכר או הנותן יכול לחזור בו או לא סמכא דעתא דהלוקח או מקבל מתנה ולכך אף הוא יכול לחזור בו וא"כ ה"ג לענין תכ"ד כיון שהנותן יכול לחזור בו תכ"ד אף המקבל יכול לחזור בו תכ"ד וא"כ אף הכא תכ"ד לא הוי שתיקה דלאחר

לכופה ואינה חייבת לעלות מהיכי תיתי נפסידנה כתובתה לכך ברור הדבר דחייב לשלם הכתובה: סי' קכ"א. בס"י כ"ז סעף ט' בהג"ה וי"א וכו'. נ"ל דאם בשעה שאמר הוא לה הרי את מקודשת לי בהנאת מתנה זו שקבלתי ממך ואמרה היא הן מהני לכ"ע אף שלא אמרה תחלה ואתקדש אני לך וע"כ לא ס"ל להמחבר דבעינן ואתקדש אני לך רק אם לא אמרה הן אבל אם אמרה הן מהני כמו בנתן הוא ואמרה היא דמהני באמר הוא הן ואף לדעת הביח ה"ג דבעינן דוקא במדברים מענין לענין היינו גבי דידי דבעינן אמירה מעליא לקנות אבל אם הוא אמר רק שבעינן גלוי דעתה דניחא לה בזה ודאי אמירתה הן אף שלא דברו תחלה מענין לענין דבזה ודאי לא גרע ממקדש בגזל דמהני אמירת הן ובאמת זה נראה טעם הסוברים דבעינן שתאמר תחלה ואתקדש אני לך דאם לא אמרה כן תחלה לא מהני אם נתנה היא והוא אמר אח"כ הרי את וכו' והיא שתקה דזה דומה לשתיקה דלאחר מתן מעות לא מהני אם בא לידה תחלה שלא בתורת קדושין אבל אם בא לידה תחלה בתורת קדושין מהני שתיקתה אף לאחר שכבר בא לידה כן ה"ג שאם נתנה היא לו סתמא א"כ כיון שקיבל הבעל ממנה תיכף בא לידה ההנאה מה שהוא קיבל ממנה וא"כ כבר בא לידה ההנאה שהיא מקבלת ממנו והול כלאו הפרוטה שנותן לה הבעל כבר בא לידה שלם לשם קדושין ולכך לא מהני אח"כ שתיקה דהוי לאחר מתן מעות ולכך בעינן שתאמר תחלה ואתקדש אני לך ואז בא ההנאה זו לידה לשם קדושין ומהני שתיקה דלאחר מתן מעות ולפ"ז באמרה אח"כ הן דמהני בבא לידה מתחלה סתם א"צ שתאמר ואתקדש אני לך ואף דבשאר קדושין אם נתן לה הכסף סתם ואח"כ אמר לה תכ"ד לנתינה הרי את מקודשת לי דמהני אף בשתיקה ולא נחשב זה שתיקה דלאחר מתן מעות ולמה לא יועיל כאן אם אמר לה תכ"ד לקבלתו ולמה בעינן ואתקדש או הן לק"מ דהטעם דתכ"ד לא נחשב שתיקה דלאחר מתן מעות משום דהרי עדיין ה"י יכול לחזור בו מהנתינה תכ"ד ולחזור וליטול ממנה הכסף לכך הוי כנותן לה עתה בשעת אמירה דבכל דוכתא תכ"ד כד"ד ובכל

מקודשת מה"ת ולא כהישע"ק דבלא ידעו מסתמא כיוונו כדת משה וישראל וקדשו אדעתא דרבנן וכו' דז"א דזה גופא הוי דעת רבנן דבתירי דרבנן מקודשת בלי פסוק. ומ"ש ראי' מסנהדרין פ"ו במה דפרש"י גבי בין דין לדין דפליגי בפלוגתא דשמואל ור' אבוהו וכו' דבריו תמוהין מ"ש דאנן קיי"ל כרב אחא דהרי בפ"ק דסנהדרין מפורש דמאן דסבר שנים שדנו אין דיניהם דין לא ס"ל כרב אחא ואדרבא הרמב"ם דפוסק שם כרב אחא ופוסק שנים שדנו אין דיניהם דין הוא תמוה והש"ך בסי' ג' הניחו בתימה וא"כ עכ"פ אין ראי' מרש"י דרש"י ודאי ס"ל כפשטא דש"ס דרב אבוהו לית ל"י דר"א ולכך שפיר יש בזה גזל דאורייתא. ועוד אף לפי הבנתו ליכא ראי' מזה דהרי ענין זה דשנים שדנו דיניהם דין או לא בע"כ מיירי שהצד שכנגדו טוען שבאמת אינו חייב לו כלום ושלא כד"ן נט"ל ממנו רק שהב"ד לפי דעתם פסקו שא"צ לחוש לטענתו והוציאו ממון ונתנו להשני ולכך אין דיניהם דין כבר זכה השני בממון זה ואם אין דיניהם דין עדיין לא זכה בממון זה וצריך להחזיר ולא מהני תפיסתו כיון שתפס בעדים דלית ל"י מגו וכדומה ולכך הוי כגזל בידו ולפ"ז בשלמא בגזל דרבנן דידוע הוא לכל שכה"ת לא הוי זה גזל רק שרבנן תקנו דהוי גזל ודאי י"ל דמקודשת בכל ענין דתם הרי לפי דברי הכנגדו שנתחייב הוי זה באמת גזל דאורייתא שהוא טוען שאינו חייב לו מה"ת כלל הן אמת דאם הוי דיניהם דין או לא הי' צריך לה"ה להחזיר כיון שפסקו הב"ד אבל כיון שעכ"פ מרבנן אין דיניהם דין א"כ עכ"פ לדין צריך הוא להחזיר דבר זה שגבה ע"פ ב"ד וא"כ כשיבא הדבר ליד השני יהי' נחשב למפרע כאלו הי' גזל דאורייתא ביד הראשון דמה בכך שמה"ת חד כשר לזון היינו רק דדינו דין דאין לדיין אלא מה שענינו רואות אבל מ"מ אם האמת כפי מה שהנתחייב אומר הוי ביד הזוכה גזל מה"ת ונהי שאין אנו כאמינים לו מ"מ אם האמת כדבריו הוי גזל דאורייתא וא"כ מה בכך שדינו דין מה"ת כיון שמרבנן לא הוי דינו דין וצריך להחזיר וא"כ כשיחזיר הממון ליד המתחייב ויהי' הוא מוחזק וכל

זמן

דלאחר מתן מעות כיון דיכול המקבל לחזור בו ולא היתה צריכה האשה כלל שחאמר ואתקדש אני לך לכך נראה דעיקר הטעם דבעינן ואתקדש אני לך היינו כדי שתגלה דעתה שהיא נהנית מקבלתו וכוונתה לטובת עצמה לא לטובת המקבל דבסתם הוי הכונה לטובת המקבל אף באדם חשוב כמ"ש בחי' ונמצא קצת בט"ז מזה ולכך בעינן שתאמר ואתקדש וכו' ולפ"ז שוב אף אם לא אמרה ואתקדש אני לך רק אחר אמירת הבעל אמרה היא הן ג"כ גלתה דעתה שהיא נהנית מזה ג"כ מהני וז"ב לדינא דבאמרה הן מהני :

סי' קכ"ב. שא"י. באם קידש אשה בדבר שהוא גזל מרבנן ומה"ת לא הוי גזל אם מקודשת או לא: תשובה. הנה האחרונים הסכימו שמקודשת וצריכה גט כמו במקדש לפני עדים פסולי דרבנן והישע"ק עמד שאינו דומה וז"ל דעכ"פ כיון שמרבנן הוי גזל לא נתן לה כלום אך לק"מ דהרי מה"ת קיי"ל דיכול אדם לקדש אשה במעמ"ל רק דרבנן גזרו שלא להתקדש במעמ"ל משום דדמיא לחליפין חז' כשהוא מתנה בפירוש עמ"ל דאו מן התורה צריכה להחזיר הקדושין לכך גזרו רבנן שלא תתקדש בהם דדמיא לחליפין ואפקעינהו רבנן לקדושין והיינו היכא דאיכא רק חד דרבנן אבל בגזל דרבנן הרי הוא לא התנה כלל שתחזיר רק ממילא צריכה להחזיר וא"כ הוי כאן תרי דרבנן חזא שמה"ת איצ כלל להחזיר הקדושין הללו שהוי שלו ושלה ממש רק שמרבנן צריך להחזיר ואף אם מחזרת הקדושין ג"כ ראוי שמה"ת תתקדש לאו היא שהוי מעמ"ל שמקודשת מה"ת כן הי' בזה מה בכך שהוא אינו נותן לה כלום כק"ו הישע"ק הרי סוף סוף כל זמן שאינה מחזרת שלא מה"ת וא"כ אף שמוכרחת להחזיר אלא גרע ממעמ"ל וראוי לחול הקדושין מה"ת רק שרבנן תקנו שבמתנה עמ"ל לא תתקדש והיינו כשהיא עכ"פ צריכה מה"ת להחזיר אבל כאן מה"ת איצ כלל להחזיר לעולם א"כ הוי תרי דרבנן ובתירי דרבנן דעת רוב הפוסקים שאף במקדש באיסורי הנאה מקודשת ומכ"ש בזה. ולפ"ז הי' נראה לומר ששאף בלא ידעו שניהם שהוא גזל דרבנן ג"כ

הגזלן לעשות תשובה ורוצה לשלם הרמים ומפני תקיפה אמרו חכמים שלא יצטרך להחזיר גזל הגולה בזה עשו חז"ל מקנין דרבנן דאורייתא מכה תקיפה אבל בלאו תקיפה לא עשו חז"ל מקנין דרבנן דאורייתא היכא דתחלת הקנין נעשה באיסור לכך אף שעשו חז"ל תקנה שיקנה מאיזה טעם שנראה להם מ"מ לא אלמיהו לתקנתן שיהי' חוטא נשכר ויהי' קנין תורה ורק היכא שעיקר התקנה נתקן בשביל תקיפה או היכא שלא הי' איסור בקנין ההוא רק מרצון טוב בזה נעשה מקנין דרבנן דאורייתא שהפקירו חז"ל הענין והפקר ב"ד הפקר ובוה מיושב ג"כ דעת קצת פוסקים ובחי' לאהע"ז סי' קכ"ג גבי נתן לה טס של זהב כבתאי ג"כ כלל אחד מה שיש לחלק היכא דמקנין דרבנן נעשה ד"ת או לא :

כ"ל ג' הוא ד"ל דלא עשו חז"ל מקנין שלהם דאורייתא רק למילי דמצוה כגון גבי ההוא סבתא הנ"ל לענין סוכה או לענין קדושין שמשום מצוה ומשום פ"ו אלמיהו חז"ל שבוה יהי' מתקנתן דאורייתא ובפרט שלפעמים תלוי הקנין ברצון הבעלים ולכן היכא דיש מילי דמצוה אמרינן דניחא ל"י לאינש למעבד מצוה בממוני' ונהי' היכא דיהי' לו היזק לא אמרינן כן מ"מ כיון שכבר תקנו רבנן שקנין הזה קונה ובלא"ה לא יתור לו תפצו שוב אמרינן שגם השכנגדו כיון שאין לו ריוח בדבר מסכים על הקנין ההוא כי ניחא ל"י לעבוד מצוה בממוני' משא"כ היכא דליכא מצוה בזה לא עשו חז"ל שיהי' תקנתן אלים כשל תורה ובוה ג"כ יהיו מיושבין כמה מקומות הנראין סתירה לכל"ל זה :

כ"ל ד' כתבתי בחי' לחומ"מ סי' ס"ו בישוב דברי הרמב"ן במ"ב ב"ב גבי מכירת שטרות והעולה משם שלא תקנו רבנן שיהי' תקנתן כדאורייתא ממש רק בדבר דאיתא כוונתי כדאורייתא אבל בדבר דליכא כוונתי כדאורייתא לא אלמיהו תקנתן שיהי' כעין דאורייתא רק הוי תקנה דרבנן בעלמא ולכך א"ש דביאוש דהוי כוונתי כדאורייתא לכך הוי קדושי תורה אבל מעמ"ש למ"ד מכירת שטרות דרבנן לא הוי כוונתי בתורה ועינן במש"מ בה"ל מלוה ולוה בדיני ריבית מ"ש ג"כ לחלק בין מקום דאמרינן הפקר ב"ד הפקר ובין מקום דלא אמרינן כן עי"ש והרבה יש לומר בענינים אלו :

זמן שלא הוציאו ממנו הב"ד נאמן לומר שהוא פטור וגזל דאורייתא הי' למפרע ביד הזוכה בתחלה משא"כ היכא אף שצריך להחזיר הגזל מוכרח הנזול בעצמו להודות שמהי' לא הי' גזל ביד הראשון רק דרבנן בזה הוי קדושי מעליא משא"כ הכא נהי' שמהי' דינו דין מ"מ יכול להיות שהוא גזל דאורייתא ולכך כיון שעכ"פ מדרבנן דינו בטל ונוטל הלה שלו שוב אזלינן בתר טענתו דהוי גזל דאורייתא ואינו חייב כלום כל שלא פסקו לו הב"ד וז"ב בסברא. מיהו לפי האמת שאם לא ידעו שהוא גזל דרבנן צדקו דברי הישיעיק שאינה מקודשת והטעם כפשוטו שהרי י"ל דאם היתה יודעת שצטרף להחזיר עכ"פ לא היתה מתרצה להתקדש שהיא לא נתקדשה רק אדעתא שיהי' הקדושין לעולם שלה ולא שתחזיר ולמה הוצרך לטעם דקדשו אדעתא דרבנן וז"פ :

סי' קכ"ג. שא' לבאר הדין להיפוך באם קדשה בדבר שאינו שלו מהי' רק מדרבנן אם מקודשת מהי' או לא : תשובה, הנה בזה רבו החולקים זה אומר בכה וז"א בכה ג"כ ליתן כלל בזה הוא דלמה שיהי' נעשה מקנין דרבנן דאורייתא צריך כמה תנאים האחד שעכ"פ הקנין ההוא שעשה הזוכה יהי' מועיל גבי הפקר לכך אמרינן נהי' דכאן הוי דבר הנקנה לאו הפקר רק יש לו בעלים סוף סוף כיון שתקנו רבנן שקונה שוב אמרינן דהפקר ב"ד הפקר וזה יש כח ביד ב"ד לעשות הפקר מהי' ושוב נעשה קנין הזוכה ד"ת שהפקר מועיל קנין זה אבל אם אין הקנין הזה מועיל בהפקר כלל שוב א"א להיות מקנין ההוא דאורייתא דנהי' דהפקר ב"ד הפקר מ"מ אין כח ביד ב"ד להכניס דבר לרשות אחד שיהי' שלו בלי קנין המועיל מהי'. ובוה מיושב מה שעמד השע"מ בה"ל לולב על הסוברים דמעמ"ש הוי רק קדושי דרבנן והקשה מן הש"ס סוכה גבי ההוא סבתא שאמרו חכמים פועתא היא דא וכו' ויוצא בה ידי סוכה מהי' וכו' ובהכי א"ש. שוב מצאתי בישיעיק בס"י כ"ח וכן במק"ח ה"ל פסח סי' תמ"ח שכתבו ג"כ כלל זה ובחי' לחומ"מ ביארתי טעמו :

הב"ל השני דלא עשו חז"ל תקנתא לרשיעא ודוקא גבי ההוא סבתא דמירי שבא